

Boekgesprekvrage + lesbrief (p.3) bij lessenreeks Annie M.G. Schmidt en Mary Dorna

Boekgesprekvrage bij 'Beleefd verzoek'

Bespreek jullie indruk van het hoofdpersonage.

Wat kom je over haar te weten in de tekst? Zoek naar voorbeelden. Hoe oud denk je dat ze ongeveer is? Hoe ziet ze eruit en hoe zou je haar karakter omschrijven?

Is haar gedrag doelbewust, of *kan* ze niet anders?

Hoe is de relatie tussen de hoofdpersoon en haar vader?

Waarom wil ze vader eruit gooien?

Uit wat voor gezin komt de hoofdpersoon? Waaruit kun je opmaken uit welke klasse ze komen?

Welke verwachtingen hebben haar ouders van haar? In hoeverre vind jij deze verwachtingen redelijk?

Waarom merk je dat deze roman lang geleden geschreven is (1967), en nog langer geleden speelde?

Zijn er elementen die nog steeds een rol spelen tussen ouders en kinderen?

Boekgesprekvrage bij 'Een rose droom'

Bespreek wat er in de dierentuin is voorgevallen en welke gebeurtenissen er verder voorkomen in het verhaal.

Wat heeft 'de zwarte pluchehoed' met het bezoek aan Nelly te maken?

Welke andere kledingstukken worden er beschreven in het verhaal en wat zou de hoofdpersoon het liefst dragen?

Waarom moet de hoofdpersoon zweren dat ze niks over haar bezoek aan Da's zus vertelt aan haar ouders?

Hoe wordt de hoofdpersoon ontvangen door Nelly? Waarin verschilt dit van de beschreven visites in het eerste verhaal?

Op welke manier worden Nelly en Jim geïntroduceerd in de roman? Worden ze positief of negatief neergezet?

'Je moeder en ik zijn fatsoenlijk, dat kun je niet vergelijken' (p. 46). Wat betekent het om fatsoenlijk te zijn? Waarom heeft de jonge hoofdpersoon hier zo'n weerstand tegen?

Kom je in de roman ook te weten hoe andere personages tegen Nelly aankijken, of kijk je alleen door de ogen van de hoofdpersoon?

Wanneer wordt het verschil tussen de kinderblik en wat er in het verhaal gebeurt grappig?

Geeft de tekst een oordeel over de 'meisjes van plezier' of worden juist de fatsoenlijke mensen bekritiseerd?

Lesbrief Rebelse kinderen, burgerlijke ouders: Annie M.G. Schmidt en Mary Dorna

Auteur

Joke Brasser

Doelgroep

Leerlingen in vwo 4.

Omvang

2 volledige lesuren met huiswerkgave. Les 2 start bij onderdeel 4.

Doelstellingen

Je leert nieuwe auteurs en teksten kennen die je kunt lezen voor je lijst

Je leert teksten te vergelijken op basis van perspectief, inhoud en thematiek

Je leert hoe je literaire begrippen kunt gebruiken om betekenis te geven aan een literaire tekst

Je leert hoe taal en humor ingezet kunnen worden voor reflectie

Begrippen die aan bod komen zijn: auteursintentie, (effect van) vertelperspectief, thema en motieven, maatschappijkritiek, literaire canon. Enige bekendheid met deze begrippen is vereist. Eventueel een korte uitleg inlassen indien je doelgroep deze begrippen niet kent.

Niveau

De interpretatievaardigheden die in deze lessenreeks centraal staan komen overeen met competentieniveau 3 (reflecterend lezen) en 4 (interpreterend lezen) naar de indeling van Witte. Er wordt scaffolding geboden in de vorm van vragensets en de mondelinge feedback van de docent, zodat leerlingen met leesniveau 1-2 ervaren op welke manieren je een literaire tekst nog meer kunt lezen.

Materialen

Boek *Laten we vader eruit gooien* Mary Dorna (Nijgh & Van Ditmar 2021). Er wordt gebruikgemaakt van twee verhalen uit deze bundel. Iedere leerling heeft een eigen exemplaar van de verhalenbundel nodig. De bundel is online beschikbaar op [de website van de Joodse Bibliotheek](#). Voorbeeldteksten Annie M.G. Schmidt bijv. *Floddertje*, 'Ik ben lekker stout' en *Pluk van de Petteflet*. + eigen voorbeelden uit het werk van Annie M.G. Schmidt die leerlingen zelf aandragen.

Lesbrief + bijgevoegde vragensets boekgesprek 1 en 2

Boekentips (bijgevoegd)

Digitale bronnen

[canonvenster Annie M.G. Schmidt](#) + [pagina op Literatuurgeschiedenis.org](#)

[pagina over Mary Dorna op Literatuurgeschiedenis.org](#)

[Podcast Fixdit over Mary Dorna](#)

[Laten we vader eruit gooien online](#)

Doel	Docentactiviteiten	Leerlingactiviteiten	Verantwoording	
1	Vorkennis activeren	Vraag leerlingen welke kinderboeken en gedichten van Annie M.G. Schmidt ze kennen. Laat ze in steekwoorden noteren wat voor soort teksten dit zijn (bijvoeglijke naamwoorden bijv. humoristisch.) Kort terugvragen. Introduceren Mary Dorna als een schrijfster die door Schmidt bewonderd werd. benoem relevante info uit de biografische schets op Literatuurgeschiedenis.org .	Noteren titels + eigen karakterisering ervan.	Aansluiten bij de impliciete culturele kennis van leerlingen en die kennis waarderen.
2	Lezen	Voorlezen verhaal 1: laten we vader eruitgooien! Idealiter kunnen leerlingen meelesen in hun eigen exemplaar.	Leerlingen luisteren en lezen mee.	Ruimte maken voor verhaalbeleving in de les.
3	Leerlingen leren hun eigen bevindingen onder woorden te brengen	Bespreken in kleine groepjes: leesvragen bij het eerste verhaal Docent: bewaakt het proces en de tijd. Klassikaal terugkomen op de bevindingen van de verschillende groepjes. Docent zorgt dat alle groepjes aan bod komen en dat er gereflecteerd wordt op het hoofdpersonage en de ouder-kind relatie. Huiswerk: ga op zoek in het werk van Annie M.G. Schmidt naar vergelijkbare ouder-kind relaties. Noteer titel/ en schrijf kort op welke overeenkomst jij ziet met Dorna's hoofdpersonage. Inleveren via Teams opdrachten of Padlet. NB: Hulp bieden in de vorm van titelsuggesties + canonvenster bij leerlingen die nog niet bekend zijn met Schmidts werk.	Leerlingen overleggen in tweetallen of kleine groepjes over de vragen. Een van de groepsleden maakt aantekeningen.	Betekenis geven aan literatuur. De klas van betekenis laten zijn voor het leren.
4	leerlingen begrijpen dat schrijvers van kinder- en jeugdboeken met hun boeken een opvoedende rol kunnen spelen en dat boeken een morele boodschap kunnen bevatten.	Start les 2. Dit is het land waar grote mensen wonen Bespreek de voorbeelden die leerlingen gevonden hebben (eventueel aan de hand van een Padletbord of Teams opdrachten). Link leggen met Dorna. Gebruik de vragenset boekgesprek 1 bij het bespreken van de voorbeelden uit Schmidt. Bij wie ligt de sympathie van de lezer: kind of volwassene /volwassenwereld? Uitbreiden: wat is de boodschap die volgens jou uit de tekst spreekt? Wat zegt Schmidt met deze representaties over 'het land waar grote mensen wonen'? Denk bijv. maatschappijkritiek in Otje of Pluk (mensen zonder papieren, mensen die de torteltuin willen asfalteren, Aagje Helderder, etc). Bespreken: kindperspectief in jeugdliteratuur heel gangbaar. (identificatie). Dorna gebruikt een kindperspectief in haar verhalen in deze bundel voor volwassen lezers. Wat is de functie hiervan? Welke blik biedt dit perspectief op de wereld van de volwassenen?	Leerlingen lichten hun eigen vondsten toe en luisteren naar de voorbeelden van klasgenoten.	Leeservaring waarderen door ruimte te maken voor aanwezige leesbagage van leerlingen.
5	Lezen	Voorlezen verhaal 2. Idealiter kunnen leerlingen meelesen in hun eigen exemplaar.	Leerlingen luisteren en lezen mee.	Ruimte maken voor verhaalbeleving in de les.
6	Leerlingen leren schakelen tussen persoonlijk-belevend lezen en analyseren.	Denken-delen-uitwisselen. Leerlingen wisselen hun eerste indrukken/aantekeningen uit in kleine groepjes. Ze proberen samen tot een antwoord te komen op de vraagsuggesties uit vragenset 2.	Leerlingen overleggen in tweetallen of kleine groepjes over de vragen..	redeneren vanuit de tekst, zorgvuldig lezen

7	Leerlingen krijgen oog voor de rol die het kindperspectief speelt in de manier waarop de betekenis tot stand komt in de tekst.	Bespreek klassikaal na wat de groepjes of tweetallen besproken hebben. Geef feedback op gebruik van literaire begrippen (complimenteer en corrigeer indien nodig). Maak samen een mindmap van de tekst waarin ze zien hoe hun inzichten samen een interpretatie vormen.	Leerlingen die de beurt krijgen delen hun inzichten. Leerlingen luisteren naar elkaar.	Leerlingen krijgen woorden aangereikt om over literaire teksten te praten. Dit draagt bij aan hun bewuste geletterdheid en literaire competentie.
8	Reflectie op leeropbrengst	Leerlingen laten reflecteren op wat ze geleerd hebben. Terugblikken op eerste notities over Annie M.G. Schmidt: wat schreven ze op over de kinderboeken die ze van haar kenden? Wat voegen ze er na deze lessen aan toe?	Leerlingen laten reflecteren op wat ze geleerd hebben.	Leren zichtbaar maken.
9	Afsluiting en boekentips	Leestips: teksten aanreiken met een vergelijkbare stijl, onderwerpen of thematiek	Leerlingen oriënteren zich op mogelijke titels die ze voor hun leeslijst kunnen lezen.	Wegwijs worden in het netwerk van teksten die samen de Nederlandse literatuur vormen

Boekentips

Diachroon

Leerlingen met een gevorderde leesvaardigheid kunnen hierna Nescio's 'Titaantjes' lezen of Ida Simons' *Een dwaze maagd*.

Synchroon

Laten we vader eruit gooien Kun je voor je mondeling goed vergelijken met *Vaders die rouwen*, De winnaar van de Inktaap 2023. In deze roman van Carmien Michels staan vader-kindrelaties ook centraal, maar dan in een hedendaagse setting en vanuit het perspectief van de vader bezien. Ook in veel youngadultromans staan ouder-kind relaties centraal, bijvoorbeeld in *De dagen van de bluegrassliefde* van Edward van de Vendel. In *The Bell Jar* van Sylvia Plath, het ultieme adolescentenboek, is een eveneens fantastisch rebels hoofdpersonage te herkennen in Esther Greenwood. In de negentiende-eeuwse roman *Woutertje Pieterse* (Multatuli) is het kindperspectief i.c.m. kritiek op het kleinburgerlijke milieu van de ouders ook te herkennen.